

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

Caput 1. De iis, quæ generatim ad Dispositionem pertinent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

LIBER II.

De secunda parte Eloquentiæ,
seu de Dispositione.

CAPUT I.

*De iis, quæ generatim ad Dispo-
sitionem pertinent.*

I. **D**E qua Dispositione hîc agitur? Resp. De artificioso partium orationis ordine. Ratio ipsa docet homines loqui cum aliquo ordine, qui similis est aliquo modo illi, quem ars oratoria tradit. Nam negotium quodpiam propositurus patrono, orditur sermonem per quendam ingressum, quo se insinuat. Tum suum negotium proponit, &, si res postulet, narrat, in quo istud versetur. Deinceps causas suæ sententiæ profert. Demum urget patronum, quem elegit, ut in hoc negotio sibi patrocinetur. Quomodo jam ars hunc naturalem loquendi modum meliùs ordinet, videndum.

II. In quas partes, & quonam ordine communiter distribuitur oratio? Resp. Qui Propositionem, Partitionem, & Confutationem

Primariæ partes orationis.

tionem nolunt agnoscere pro partibus specialibus, sed putant, priores duas ad Exordium & Narrationem, tertiam verò ad Confirmationem spectare, quatuor partes assignant. Alii septem partes hoc ordine statuunt: Exordium, Propositio, Narratio, Partitio, Confirmatio, Confutatio, Epilogus.

Quæ ex his
necessariæ.

III. Quænam ex his partibus in qualibet oratione sunt necessariæ? Resp. Confirmatio & Epilogus, cum prior contineat argumenta, motui Intellectus servientia; altera verò argumenta minora pro ulteriore motu voluntatis. Exordium in plerisque orationibus adhibetur. Omitti autem potest, quando ejus finis cessat, sive quando non opus est auditores facere benevolos, attentos, vel dociles. Similiter quando eadem prorsus res in pluribus orationibus continuaretur, frustranea in sequentibus esset Propositio. Quando Narratio & Confutatio addatur, suo loco dicetur. Ex istis partibus Exordium & Epilogus faciunt ad motum voluntatis, illud quidem ad leniorem, hic ad vehementiorem. Narratio, Confirmatio, Confutatio ad efficiendam fidem, seu commovendum Intellectum. Propositio & Partitio conducunt ad docilitatem, & clariorem totius orationis cognitionem.

Quo loco ponendæ.

IV. Quo loco singulæ ponuntur? Resp. Exordium in principio. Plerumque circa e-
jus

ius finem Propositio. Tum, aut in fine Narrationis, Partitio, si qua fiat. Dein Confirmatio. Confutatio hac finitâ; quamvis interdum brevis aliqua possit argumento cui-cunque subdi. Ultimo denique locò collocatur Epilogus.

v. Ubi Affectus reponendi? Resp. Proprius ipsorum locus est ordinariè Epilogus. Sed docet Quintil. L. 6. c. 2. ipsos locum habere in tota oratione, idque confirmat exemplum Ciceronis, qui in eos assurgit non rarò post potentiora argumenta, post Narrationem, post Confutationem.

Affectus.

vi. Quæ collocatio argumentis convenit? Resp. Initio statuatur aliquod firmum, ne auditor, tunc maximè attentus, despondeat animum, si levis tantùm aliqua ratio Propositionis prodeat, existimans, nihil magnopere dignum attentione secuturum. In fine ponatur fortissimum, eò quòd sit ultimum, ideòque firmiùs inhæreat animo auditoris, mox discessuri, simulque meliùs disponat ad Affectus voluntatis, postea eliciendos. Si plura supersint leviora, coniiciantur in medium, sicut in acie levis armaturæ milites. Neque tamen ista, quòd minoris ponderis sint, negligantur: vim habent cum cæteris; & quòd plures rationes afferuntur, eò sententia firmior apparet. Cic. L. 2. de Orat. & L. 3. ad Heren. n. 21. *In Confirmatione & Confutatione argumentationum dispo-*

Argumentorum ordo.

dispo-

dispositiones hujusmodi convenit habere: firmissimas argumentationes in primis & postremis causa partibus collocare: mediocres & neq, inutiles ad dicendum, neq, necessarias ad probandum, quæ si separatim ac singule dicantur, infirmæ sunt, cum cæteris conjunctæ firmæ & probabiles fiunt, interponi & in medio collocari oportet. Nam, &c. Quod si oratio duobus tantum argumentis nitatur, potentius priore loco affertur, idemque post debilius allatum denuo in mentem auditoribus revocatur. Quænam verò ex argumentis & quam vim habeant, prudens Orator ex seipso facile discet, si perpendat, quantum in ipso effectura essent, si ab alio proposita audiret? quid oppositurus esset? &c. Cic. L. 2. de Orat. n. 295. *Cùm colligo argumenta, non tam ea numerare soleo, quàm expendere.* Sed illa dos est argumentorum primaria, ut, cùm inveniuntur ad confirmandam propositionem, hanc ita stabiliant, ut ad ipsam ceu scopum necessario & unice tendant; omittantur verò, si ad hunc finem nihil aut parùm conferant. Quod ipsum eodem modo de partibus Divisionis monendum venit, de quæ harum rursus argumentis & argumentationibus. Qua doctrinâ non excluduntur raræ aliquæ digressiones, modò in his Orator Propositionis non obliviscatur, sed ad eam mox rectâ redeat. Veruntamen oppositi vitii fuga in vitium ducit, si caret arte. Nonnulli solliciti, ne à Pro-

Propositione suis argumentis deflectant, tortâ, sterili & incultâ violentiâ se tenent ita intra lineam, ut nihil ferme audeant permittere culturæ sermonis, ex metu, ne fortè liberior ornatus parùm faciat ad propositum, etiamsi brevis sit.

VII. De qua Dispositione compositurus orationem primo loco sollicitus esse debet? Idea orationis ante ejus compositionem formanda.

Resp. Ut singulas seorsim partes, & partium istarum dilatationem, apud se excogitet, prævideat, & dispositas annotet. Ineptum enim est, quo multi frustra se torquent, simul omnia velle facere, quærere scilicet materiam, disponere partes, & addere Elocutionem. Hi currunt, antequam viam sciant; & terminum habeant sibi præfixum: unde plerumque aberrant à scopo, aut nimiùm fatigantur. Itaque prudens Orator, priusquam componere incipiat, rudem aliquam Ideam totius orationis, & quod singulæ illius partes exigent, saltem quoad primaria capita, concipere, sibi que seorsim conscribere non gravetur. Ac tunc primùm de amplificandis & exornandis partibus cogitet; nam ut rectè sensit Horat, de Arte Poët.

Verbaq; provisam rem non invita sequentur.

Videbitur hæc cura duplicare laborem; sed contrà accidit, cùm reddatur duplò faciliior, orationes solidiores, magis perspicuæ, atque ad captum auditorum accommodatæ. Modum tales Ideas initio concipiendi Libro

no LIBER II.
ultimo præmittam singulis paradigmatis
orationum.

CAPUT II.

De Exordio.

Quid sit Ex-
ordium.

I. **Q**uid est Exordium? Resp. Cic. L. I.
de Invent. n. 26. *Est oratio animum
auditoris idoneè comparans ad reliquam dictionem.*
Sive: Est orationis ingressus, quo auditoris
animus disponitur, ut cognoscat, de qua re
simus dicturi, & benevolè velit attendere re-
liquis. Hæc prima pars magni est momen-
ti; ab ea enim ferè pendet successus cæte-
rarum. Motum animorum non speret, qui
eos ab initio sibi non devinxerit.

Quotuplex.

II. Quotuplex est Exordium? Resp. Du-
plex. 1. *Legitimum*, quod tria, mox dicen-
da, præstat. 2. *Ex abrupto factum*, quo scilicet
orator sine prævia dispositione auditoris sta-
tim rem ipsam videtur aggredi per vehe-
mentiore[m] aliquem Affectum, ex postula-
tionem, significationem doloris, comiserationis,
lætitiæ, &c. per deprecationem, ex-
clamationem, &c; ut facit Cic. I. Catilin.
Quousq; tandem abutere, Catilina, patientiâ nostrâ?

III. Qualem debet orator facere audito-
rem in Exordio legitimo? Resp. Reddere
debet benevolum, attentum, & docilem.

Quomodo
reddat bene-
volum,

IV. Quomodo fit *benevolum*? Resp. Non, ut
aliqui putant, ac facere solent, benevolum
audi-